

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 399/2017-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. augusta 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na prerokovanie veci v prítomnosti a práva vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 11 Co 224/2015 z 29. marca 2017 a rozsudkom Okresného súdu Košice I sp. zn. 35 C 467/2013 z 3. februára 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. augusta 2017 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“) a [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len

„sťažovateľ“ spolu aj „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci v prítomnosti a práva vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 Co 224/2015 z 29. marca 2017 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 35 C 467/2013 z 3. februára 2015 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia vystupujú v procesnom postavení žalovaných v súdnom konaní, v ktorom [REDAKOVANÉ] ako žalobca požaduje vrátenie sumy 1 000 € s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia – zaplateného preddavku na kúpu bytu, ktorý mu nebol zo strany sťažovateľov vrátený. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 35 C 467/2013 z 3. februára 2015 rozhodol, že žalovaní sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi sumu 1 000 € a zároveň sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť žalobcovi trovy konania. Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie, ktoré odôvodnili tým, že okresný súd nevypočul sťažovateľku a všetky dôkazy vyhodnotil v prospech žalobcu. Krajský súd o odvolaní sťažovateľov rozhodol tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia dovolanie a súčasne sťažnosť.

3. Porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu vyplýva podľa sťažovateľov z toho, že okresný súd uskutočnil 3. februára 2015 pojednávanie v neprítomnosti sťažovateľky, u ktorej doručenie predvolania bolo riadne a včas vykázané. Jej neúčast' na tomto pojednávaní ospravedlnil jej manžel – sťažovateľ s tým, že musela súrne odcestovať. Zo zápisnice z tohto pojednávania vyplýva i skutočnosť, že sťažovateľ v mene sťažovateľky súhlasil s prerokovaním veci v jej neprítomnosti. Sťažovateľka prevzala predvolanie na pojednávanie 29. januára 2015, teda päťdňová lehota na prípravu na pojednávanie nebola dodržaná. Okresný súd nemal podľa názoru

sťažovateľov pojednávať vôbec, a ak tak urobil, porušil právo sťažovateľky na spravodlivý súdny proces, pretože zúčastniť sa prerokovania právnej veci pred súdom je neodňateľným právom každého účastníka konania, a to v každom štádiu procesu, ak na tomto svojom práve účastník trvá. Z vyjadrenia sťažovateľa vyplývajúceho zo zápisnice o pojednávaní pred okresným súdom je zrejmé, že tento žiadal o vypočutie svojej manželky – sťažovateľky. Sťažovatelia tvrdia, že okresný súd zasiahol do nimi označených práv nesprávnym protokolovaním, resp. nepochopením sťažovateľa. Samotné nedodržanie lehoty na prípravu obhajoby sťažovateľky porušuje jej právo na spravodlivý súdny proces, o ktorom mal okresný súd vedomosť, a i napriek tomu, že sťažovateľ neúčast' sťažovateľky ústne ospravedlnil z dôvodu odcestovania, a v poslednom rade i napriek jeho žiadosti o vypočutie sťažovateľky vo veci konal a rozhodol.

4. Krajský súd v odvolacom konaní rozhodol o potvrdení rozsudku okresného súdu, pričom *„na námietky uvedené v odvolaní, že súd prvého stupňa nevypočul sťažovateľku, argumentuje tým, že zvýraznenie ústneho pojednávania, ústnych prejavov subjektov civilného konania, neznamená podcenenie procesných písomností, ale len to, že ústne pojednávanie má v demokratickom usporiadaní civilného procesu a jeho priebehu prioritu. V súčasnej dobe sa už striktne nerozlišuje medzi zásadami ústnosti a písomnosti, pretože tieto dve zásady sa skôr prelínajú. K správne rozhodnutiu súd dospeje len uplatňovaním oboch zásad, pričom, v akom pomere sa obe tieto princípy pri hľadaní skutočností dôležitých pre rozhodnutie uplatnia, je otázkou účelnosti.“*

5. Na základe uvedeného sťažovateľa navrhli, aby ústavný súd rozhodol tak, že *„vec vráti okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie a tiež prizná primerané finančné zadost'učinenie vo výške 1.500,- Eur, ktoré sú Okresný súd Košice I. a Krajský súd v Košiciach povinní spoločne a nerozdielne vyplatiť sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.“*

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Ústavný súd stabilne vo svojej judikatúre týkajúcej sa otázky právomoci na prerokovanie sťažnosti v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy uvádza, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

9. Sťažovatelia mali k dispozícii na ochranu svojich označených práv proti rozsudku okresného súdu, ktorý je súdom prvej inštancie, riadny opravný prostriedok – odvolanie, ktorý aj využili. Príslušným súdom na poskytnutie ochrany proti namietanému porušeniu

práv sťažovateľov bol v odvolacom konaní krajský súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc na prerokovanie sťažnosti v časti smerujúcej proti rozsudku okresného súdu, a preto sťažnosť sťažovateľov z tohto dôvodu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

10. Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

11. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

12. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010).

13. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia podali dovolanie proti rozsudku krajského súdu, o ktorom nebolo dosiaľ rozhodnuté.

14. Zo stabilnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľov má najprv a predovšetkým najvyšší súd ako súd dovolací (k podobným záverom už ústavný súd dospel vo veciach napr. m. m. III. ÚS 114/2010, III. ÚS 199/2010, III. ÚS 462/2011, I. ÚS 480/2013).

15. Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovatelia svoje námietky uplatnili v sťažnosti podanej ústavnému súdu a v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie ešte skončené, je dôvodné sťažnosť proti rozsudku krajského súdu odmietnuť pre jej predčasnosť, pretože o ochrane označených práv, ktorých porušenie sťažovatelia namietajú, bude ešte rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací. Podanie dovolania a súbežne s ním aj podanie sťažnosti ústavnému súdu navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje.

16. Ústavný súd preto zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 358/09, III. ÚS 114/2010), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o takomto mimoriadnom opravnom prostriedku.

17. Ústavný súd sa v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľov prípadné odmietnutie dovolania najvyšším súdom. Pre tento prípad ústavný súd majúci na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní bude sťažovateľom lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozsudku

krajského súdu (porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54).

18. Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju v časti smerujúcej proti rozsudku krajského súdu odmietol ako neprípustnú podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

19. Ústavný súd tiež konštatuje, že sťažnosť sťažovateľov neobsahuje náležitosti podľa § 20 a § 50 zákona o ústavnom súde. Z odôvodnenia sťažnosti síce vyplýva, že sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na prerokovanie veci v ich prítomnosti a práva vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu a rozsudkom krajského súdu, petit sťažnosti však nezodpovedá jej odôvodneniu. Sťažovatelia však nie sú právne zastúpení, a preto ústavný súd tento nedostatok nepovažoval za dôvod na odmietnutie sťažnosti pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí, ale preskúmal skutkový stav a námietky sťažovateľov. Ústavný súd dospel k záveru, že dôvody, pre ktoré bola sťažnosť odmietnutá (nedostatok právomoci a neprípustnosť, body 9 a 18), jednoznačne signalizujú, že ani právne zastúpenie sťažovateľov by nemohlo prispieť k inému rozhodnutiu ústavného súdu o tejto sťažnosti, a preto nevyzýval sťažovateľov na jej doplnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. augusta 2017